

Spory mezi společníky

Bez ohledu na to, že občanský soudní řád mezi spory uvedenými v § 9 odst. 2 výslovně nevypočítává spory mezi společníky (členy) navzájem, jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl v obchodní korporaci, patří tyto spory i po novele provedené zákonem č. [293/2013](#) Sb. do věcné příslušnosti krajských soudů, tento závěr se prosadí i v případech, kdy je podíl představován účastnickým cenným papírem. Přitom platí, že sporem mezi společníky (členy) navzájem, jde-li o vztah ze smluv, jimiž se převádí podíl v obchodní korporaci, je i spor, v němž se žalobce domáhá vrácení plnění poskytnutého na cenu za převod obchodního podílu proto, že uzavřenou smlouvu považuje za neplatnou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 760/2019-205 ze dne 24.8.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně P. B., se sídlem XY, identifikační číslo XY, zastoupené JUDr. D.D., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému DRUŽSTVO DLA, družstvo v likvidaci, se sídlem v P., zastoupenému Mgr. V.K., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení 4.500.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 17 C 4/2016, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 9. 2018, č. j. 30 Co 134/2018-183, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 9. 2018, č. j. 30 Co 134/2018-183, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 12. 2017, č. j. 17 C 4/2016-56, se ruší a věc se postupuje Městskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému.

Z odůvodnění:

[1] Žalobkyně se žalobou domáhá, aby soud – z titulu bezdůvodného obohacení vzniklého v důsledku neplatnosti smlouvy o převodu akcií společnosti Východočeské plynárenské strojírný, a. s., uzavřené 5. 1. 2012 mezi žalobkyní jako převodkyní a žalovaným jako nabyvatelem (dále jen „smlouva o převodu akcií“) – uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 4.500.000 Kč s příslušenstvím.

[2] Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 21. 12. 2017, č. j. 17 C 4/2016-56, uložil žalovanému, aby žalobkyni zaplatil 4.500.000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 4.500.000 Kč od 5. 1. 2016 do zaplacení (výrok I.), zamítl žalobu v rozsahu žalobního nároku na zaplacení úroku z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 4.500.000 Kč od 28. 12. 2015 do 4. 1. 2016 (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

[3] Soud prvního stupně vyšel (mimo jiné) z toho, že:

- 1) V roce 2012 působili v představenstvu žalobkyně J. K. (předseda představenstva), J. K. (místopředseda představenstva) a J. S. (člen představenstva).
- 2) V roce 2012 byl v obchodním rejstříku zapsán způsob jednání žalobkyně tak, že „společnost zastupuje představenstvo, a to buď společně dva členové představenstva, anebo samostatně jeden člen představenstva, který k tomu byl představenstvem písemně pověřen. Podepisování za společnost se uskutečňuje tak, že buď společně dva členové představenstva, anebo samostatně jeden člen představenstva, který k tomu byl představenstvem písemně pověřen, připojí svůj podpis k vytištěné, otištěné nebo napsané firmě společnosti“.
- 3) Dne 5. 1. 2012 uzavřela žalobkyně s žalovaným smlouvu o převodu akcií, kterou se žalobkyně zavázala na žalovaného převést akcie na majitele emitenta Východočeské plynárenské strojírný, a. s.

(dále jen „akcie“) za celkovou kupní cenu 1.200.040 Kč. Jménem žalobkyně smlouvu podepsal (toliko) předseda představenstva J. K.

- 4) Předávacím protokolem ze dne 9. 1. 2012 žalobkyně s žalovaným potvrdili, že žalobkyně žalovanému předala 23.782 ks akcií. Jménem žalobkyně předávací protokol podepsal (toliko) J. K.
- 5) J. K. nebyl představenstvem žalobkyně písemně pověřen k převodu a předání akcií žalovanému.
- 6) Dne 7. 5. 2013 J. S., jako pověřený člen představenstva žalobkyně, J. K. mimo jiné sdělil, že „ve věci neplatnosti smlouvy o převodu akcií, (...) – po opakované marné snaze získat korektní provedení originálu nebo ověřené kopie údajné smlouvy o převodu akcií (o které se poprvé dozvěděli 15. 4. 2013 ...) a na základě právního rozboru – je prokazatelná zřejmá neplatnost smlouvy o převodu akcií, a to včetně následujících navazujících smluvních dispozic s ní (...)“.
- 7) Na zasedání představenstva žalobkyně konaném dne 21. 5. 2013 se žalobkyně s žalovaným dohodli na potvrzení převodu akcií a opravě smlouvy o převodu akcií. K doplnění podpisu smlouvy byl představenstvem pověřen J. K.
- 8) Dne 30. 7. 2013 uzavřela žalobkyně s žalovaným dohodu o vypořádání (dále jen „dohoda o vypořádání“), ve které prohlásili, že smlouva o převodu akcií byla uzavřena v ústní formě a představuje platný právní úkon a řádný titul pro převod akcií. V dohodě bylo dále uvedeno, že cena za převod akcií byla řádně a včas uhrazena a akcie byly řádně a včas předány. Současně se žalobkyně s žalovaným dohodli, že nebudou zpochybňovat platnost a účinnost smlouvy o převodu akcií. Za žalobkyni dohodu o vypořádání podepsali členové představenstva J. K. a J. K.
- 9) Na jednání žalobkyně s žalovaným konaném dne 14. 11. 2014 žalobkyně konstatovala, že smlouva o převodu akcií nebyla řádně uzavřena. Pokud by platně uzavřena byla, byla by žalobkyně poškozena, neboť hodnota předmětných akcií činí nejméně 11.369.000 Kč, a sjednaná cena je tak „neobvykle“ nízká. Žalovaný naopak žalobkyni sdělil, že smlouvu považuje za platnou, a konstatoval, že akcie nelze žalobkyni vydat, neboť je předal třetím osobám. Žalobkyně s žalovaným projevíli záměr řešit situaci mimosoudním vyrovnáním tak, že by žalovaný žalobkyni vyplatil jednorázovou „finanční kompenzaci“ 4.500.000 Kč, a dohodli se, že tento návrh projednají na svých valných hromadách.
- 10) Cena akcií dle znaleckého posudku ze dne 17. 6. 2014 v době jejich předání žalobkyni činila 11.369.000 Kč.

[4] Na takto ustaveném základu soud prvního stupně konstatoval, že žalovaná neměla podle § 34 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále také jen „obč. zák.“), vůli smlouvu o převodu akcií uzavřít a akcie převést na žalovaného, a i kdyby tuto vůli měla, nedošlo k jejímu řádnému projevu podle § 20 odst. 1 a 2 obč. zák., a smlouva o převodu akcií i „ústní smlouva“ ze dne 9. 1. 2012, uzavřená při předání akcií, jsou tak dle § 39 obč. zák. absolutně neplatné. Dohoda o vypořádání je pak „nicotná“, neboť „vypořádává“ práva a povinnosti, které v důsledku neplatnosti uvedených smluv nevznikly.

[5] Soud dodal, že osobám jednajícím při uzavření smlouvy o převodu akcií za žalovaného musel být z obchodního rejstříku znám způsob jednání žalobkyně ke třetím osobám, a žalovaný tak při jednáních J. K. za žalobkyni nemohl být v dobré víře v oprávnění jmenovaného jménem žalobkyně samostatně právně jednat.

[6] Právním důsledkem faktického jednání J. K., spočívajícího v předání akcií žalovanému, tak byl vznik bezdůvodného obohacení žalovaného, který je povinen majetkový prospěch získaný z neplatného právního úkonu žalobkyni vrátit. Jelikož žalovaný akcie již nemá ve své dispozici, je povinen žalobkyni uhradit částku odpovídající obvyklé ceně akcií k 9. 1. 2012.

[7] K odvolání žalovaného, směřujícímu proti I. a III. výrokům rozsudku soudu prvního stupně, Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 9. 2018, č. j. 30 Co 134/2018-183, v napadeném rozsahu rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (první výrok), rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok) a o nákladech státu (třetí výrok).

[8] Odvolací soud – odkazuje na skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně (s výhradou týkající se zjištění hodnoty akcií v době jejich předání žalovanému) – konstatoval, že podepsal-li za žalobkyni smlouvu o převodu akcií toliko předseda představenstva J. K. (který podle zápisu v obchodním rejstříku nebyl oprávněn jménem žalobkyně samostatně jednat), aniž by k jejímu podpisu byl představenstvem písemně pověřen, nemohla být smlouva platně uzavřena.

[9] S poukazem na ustálenou rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (rozsudky ze dne 20. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002, ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 265/2007, ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2031/2010, a ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2594/2011) odvolací soud dovodil, že jednání člena statutárního orgánu obchodní společnosti učiněné v rozporu se způsobem jednání za společnost zapsaným v obchodním rejstříku nelze považovat za projev vůle právnické osoby. Není při tom rozhodné, zda se druhá strana nacházela v dobré víře v to, že člen statutárního orgánu je za společnost oprávněn jednat.

[10] Odvolací soud považoval proto smlouvu o převodu akcií za absolutně neplatnou. Za nedůvodnou označil i námitku žalovaného, že žalobkyně není oprávněna namítat neplatnost smlouvy, kterou sama způsobila, neboť k absolutní neplatnosti smlouvy je soud povinen přihlídnout i bez návrhu.

[11] Ze stejných důvodů odvolací soud nepovažoval ani faktické jednání J. K., spočívající v předání akcií uskutečněném 9. 1. 2012, za právní úkon žalobkyně. Odkaz žalovaného na rozsudek ze dne 16. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2170/2011, v němž Nejvyšší soud formuloval závěr, podle kterého smlouva o převodu cenných papírů může být uzavřena i předáním cenných papírů (konkludentně), měl za nepřiléhavý, neboť předání akcií v projednávané věci trpí stejnými vadami jako smlouva o převodu akcií.

[12] Následná jednání účastníků již absolutní neplatnost smlouvy o převodu akcií nemohla zpětně (s účinky ex tunc) „zhojit“, a to ani, pokud by k tomu žalobkyně a žalovaný „měli vůli“, dovodil odvolací soud. Zákon totiž nepřipouští možnost ratihabice smlouvy akciovou společností, jejímž jménem jednal předseda představenstva samostatně, ačkoli k tomu nebyl oprávněn.

[13] Za jediné způsoby převedení akcií v roce 2013 odvolací soud označil uzavření „nové smlouvy“ nebo dohody o narovnání. Dohodu o vypořádání nelze podle odvolacího soudu – ani za použití výkladových pravidel § 266 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, (dále jen „obch. zák.“) – považovat za novou smlouvu, nebo za dohodu o narovnání, protože ta „pouze nepravdivě konstatuje platnost dříve uzavřené smlouvy“.

[14] Odvolací soud uzavřel, že mezi účastníky nedošlo k uzavření platné smlouvy o převodu akcií, a plnění přijaté mezi stranami tak představuje bezdůvodné obohacení ve smyslu ustanovení § 451 a § 457 obč. zák., které je žalovaný povinen žalobkyni vydat. Neshledal přitom důvodnou námitku žalovaného spočívající v rozpornosti požadavku žalobkyně na vydání bezdůvodného obohacení se zásadami poctivého obchodního styku ve smyslu § 265 obch. zák., ani námitku překvapivosti rozsudku soudu prvního stupně.

[15] Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, nebo které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a sice (posuzováno podle obsahu) zda:

- 1) za situace, kdy je smlouva o převodu akcií „neplatná“ z důvodu, že při jejím uzavírání nebyl jednou z jejích stran dodržen způsob jednání členů jejího představenstva zapsaný v obchodním rejstříku, mohou následná právní jednání účastníků „neplatnost“ smlouvy zhojit,
- 2) v případě, že je písemná smlouva o převodu cenných papírů neplatná, je následným předáním

cenných papírů kupujícímu smlouva o převodu cenných papírů uzavřena,
3) za situace, kdy předseda představenstva žalobkyně při uzavírání smlouvy žalovaného ujišťoval, že je oprávněn za žalobkyni smlouvu uzavřít, kdy i po uzavření smlouvy žalobkyně žalovaného ubezpečovala, že byla smlouva „platně“ uzavřena, a strany se následně dohodly, že nebudou zpochybňovat platnost ani účinnost smlouvy, je podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení z důvodu neplatnosti smlouvy v rozporu se zásadou poctivého obchodního styku.

[16] Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud změnil dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu tak, že žalobu zamítne, „a současně zrušil rozsudek soudu prvního stupně“.

[17] Dovolatel brojí proti závěru odvolacího soudu spočívajícímu v tom, že účastníci po uzavření smlouvy již neplatnost smlouvy o převodu akcií nemohli žádným způsobem zhojit. Naopak se domnívá, že smlouva o převodu akcií byla účastníky zhojena a je platná a účinná. Vůli žalobkyně být smlouvou o převodu akcií vázána „zachycuje“ jednak zápis z jednání jejího představenstva konaného 21. 5. 2013 a dále dohoda o vypořádání. Opačný závěr je podle dovolatele v rozporu jak se závěry judikatury Ústavního i Nejvyššího soudu (konkrétně nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 34/17, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. 32 Odo 662/2001), tak se zásadami autonomie vůle smluvních stran a pacta sunt servanda.

[18] Cituje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2170/2011, dovolatel uvádí, že k převodu listinného cenného papíru dochází jeho předáním nabyvateli, a písemná smlouva tak není - v souladu s § 13 odst. 1 a § 17 odst. 1 a 2 zákona č. [591/1992](#) Sb., o cenných papírech - „podmínkou“ převodu listinných cenných papírů. Z toho dovozuje, že v projednávané věci byla smlouva o převodu akcií uzavřena (konkludentně) předáním akcií.

[19] Dovolatel považuje žalobu na vydání bezdůvodného obohacení v projednávané věci za rozpornou se zásadami poctivého obchodního styku. Odvolací soud se při posuzování projednávané věci podle dovolatele odchýlil od závěrů rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 22 Cdo 1411/2008, ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3284/2012, a ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4915/2010, z nichž se podává, že výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepožívá právní ochrany.

[20] Dovolatel konečně namítá, že odvolací soud nesprávně právně posoudil otázku jím tvrzené překvapivosti rozhodnutí soudu prvního stupně, který - v rozporu s § 118 odst. 2 o. s. ř. a se závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 749/2005, a nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2017, sp. zn. IV. ÚS 216/16 - neseznámil účastníky se svým odlišným právním názorem a nevyzval dovolatele, aby v potřebném rozsahu doplnil vylíčení rozhodných skutečností.

[21] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení v pořadí první z dovolatelem formulovaných otázek, která v rozhodování dovolacího soudu v režimu právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 dosud nebyla vyřešena.

[22] S ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci je pro její posouzení rozhodný zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, a zákon č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník [srov. § 3028 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, a § 775 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákona o obchodních korporacích)].

[23] Podle § 13 odst. 1 věta druhá obch. zák. právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.

[24] Podle § 191 obch. zák. je představenstvo statutárním orgánem, jenž řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. Představenstvo rozhoduje o všech záležitostech společnosti, pokud nejsou tímto zákonem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady. Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva. Členové představenstva, kteří zavazují společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku (odstavec první). Stanovy, rozhodnutí valné hromady nebo dozorčí rady mohou omezit právo představenstva jednat jménem společnosti, avšak tato omezení nejsou účinná vůči třetím osobám (odstavec druhý).

[25] Podle § 33 obč. zák. překročil-li zmocněnec při jednání své oprávnění jednat za zmocnitele nebo jedná-li někdo za jiného bez plné moci, je z tohoto jednání zavázán sám, ledaže ten, za koho bylo jednáno, právní úkon dodatečně bez zbytečného odkladu schválí. Neschválí-li zmocnitel překročení plné moci nebo jednání bez plné moci, může osoba, se kterou bylo jednáno, na zmocněnci požadovat buď splnění závazku, nebo náhradu škody způsobené jeho jednáním (odstavec druhý). Ustanovení odstavce 2 neplatí, jestliže osoba, se kterou bylo jednáno, o nedostatku plné moci věděla (odstavec třetí).

[26] Právní úprava účinná do 31. 12. 2013 rozlišovala přímé a nepřímé jednání obchodní společnosti (viz § 13 odst. 1 věta druhá obch. zák.). Za přímé jednání obchodní společnosti bylo do 31. 12. 2013 považováno jednání jejího statutárního orgánu. Právní úkony učiněné statutárním orgánem byly právními úkony obchodní společnosti. Nepřímým jednáním obchodní společnosti bylo jednání, při kterém projevuje vůli zástupce, a to jménem a s důsledky pro zastoupeného. Oprávnění zástupce jednat za obchodní společnost mohlo vyplývat buď ze zákona, nebo z rozhodnutí státního orgánu, tzv. zákonné zastoupení, nebo z dohody o plné moci, tzv. smluvní zastoupení (viz Štenglová I., Plíva S., Tomsa M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 34, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2011, sp. zn. 32 Cdo 4133/2009).

[27] Naproti tomu, s účinností od 1. 1. 2014 soukromé právo nerozlišuje přímé jednání obchodní společnosti a jednání jejího zástupce; členové statutárního orgánu obchodní společnosti jsou jejími zástupci. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 880/2015, uveřejněné pod číslem 20/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 20/2016“), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017, uveřejněný pod číslem 37/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 37/2020“).

[28] Účelem a smyslem právní úpravy způsobu právního jednání obchodní společnosti je umožnit jí právně jednat [realizovat své subjektivní právo autonomie vůle] (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2004, sp. zn. I. ÚS 167/04), a to způsobem stanoveným v zakladatelském právním jednání (společenské smlouvě, stanovách), tzn. v souladu s projevenou vůlí společníků, a zároveň chránit dobrou víru třetích osob, které jsou adresáty právního jednání obchodní společnosti (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2020, sp. zn. I. ÚS 1530/18).

[29] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že:

- 1) Je-li způsob jednání jménem akciové společnosti členy jejího představenstva určený stanovami zapsán v obchodním rejstříku, mohou členové představenstva jménem obchodní společnosti jednat zásadně pouze v souladu s tímto způsobem (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002, uveřejněný pod číslem 58/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 216/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4432/2013, a ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5183/2015, či obdobně pro poměry právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 důvody R 20/2016).
- 2) Důsledkem nedodržení zapsaného způsobu jednání akciové společnosti není neplatnost právního úkonu učiněného v rozporu se stanovami určeným a v obchodním rejstříku zapsaným způsobem jednání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2017, sp. zn. 23 Cdo 3983/2016, ze dne 30. 5.

2017, sp. zn. 29 Cdo 5183/2015, nebo ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2200/2018).

3) Právní úkon, při kterém nebyl dodržen způsob jednání určený stanovami a zapsaný v obchodním rejstříku, není právním úkonem akciové společnosti (nelze jej akciové společnosti přičítat) a nezavazuje ji (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 265/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2685/2015, či ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5183/2015).

[30] Skutečnost, že právní úkon nelze v době jeho vzniku přičítat obchodní společnosti (ačkoli je činěn jejím jménem), per se neznamena, že obchodní společnost není oprávněna jej dodatečně schválit a tím vztáhnout na sebe jeho účinky.

[31] Dodatečné schválení (ratihabice) je projevem vůle zastoupeného být vázán jednáním učiněným neoprávněným zástupcem (osobou, jež jednala bez zástupčího oprávnění, popř. jež své zástupčí oprávnění překročila); jako takové je právním úkonem zastoupeného. K analogické aplikaci právní úpravy zastoupení na jednání členů statutárních orgánů srov. obdobně rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 29 Cdo 910/2009, a ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2314/2010.

[32] Právní úprava účinná do 31. 12. 2013 otázku dodatečného schválení právního úkonu učiněného členem statutárního orgánu obchodní společnosti „jejím jménem“ v rozporu se způsobem jednání zapsaným v obchodním rejstříku, nezodpovídá. Jde tak o tzv. otevřenou nepravou (teleologickou) mezeru v zákoně (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1519/2012, rozsudek ze dne 1. 6. 2017, sp. zn. 32 Cdo 2422/2015, či usnesení ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3225/2016, uveřejněné pod číslem 54/2019 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dále důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 2264/13, nebo v teorii Melzer, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 230), kterou je třeba per analogiam vyplnit právní normou, která je svým smyslem a účelem co nejbližší upravě, jež se na právní vztah přímo vztahuje.

[33] Neoprávněné jednání člena statutárního orgánu obchodní společnosti má shodné znaky s překročením oprávnění zmocněnce vyplývajícího z plné moci (či jiného zástupčího oprávnění) v tom smyslu, že člen statutárního orgánu rovněž překračuje své oprávnění jednat jménem (jiné) osoby od něj odlišné (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5183/2015).

[34] Výše popsanou mezeru v zákoně je na místě vyplnit analogickou aplikací pravidla obsaženého v § 33 odst. 2 obč. zák., které nejlépe odpovídá výše uvedenému smyslu a účelu právní úpravy, tedy dovést, že jednal-li člen statutárního orgánu za obchodní společnost sám, ačkoli dle způsobu jednání obchodní společnosti zapsaného v obchodním rejstříku tak měli činit dva či více jeho členů, je z tohoto právního úkonu zavázán jednajícím členem statutárního orgánu, ledaže obchodní společnost právní úkon dodatečně bez zbytečného odkladu schválí. Aplikací uvedeného pravidla je chráněna řádně projevená vůle obchodní společnosti, a zároveň je chráněna i dobrá víra třetí osoby, které byl právní úkon adresován. Opačný závěr by v rozporu s principem právní jistoty znamenal narušení principu pacta sunt servata jak ve vztahu k obchodní společnosti, která projevila svou vůli být stranou určitého závazkového vztahu, tak ve vztahu k osobě, které byl tento právní úkon adresován.

[35] Schválí-li obchodní společnost dodatečně právní úkon, který za ni učinil neoprávněný „zástupce“ (člen statutárního orgánu v rozporu s pravidlem „čtyř očí“), je tímto právním úkonem vázána od počátku (ex tunc). Srovnej závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4080/2008, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 29 Cdo 1971/2017).

[36] Obchodní společnost může postupem podle § 33 odst. 2 obč. zák. dodatečně schválit právní úkon učiněný takovým neoprávněným „zástupcem“ (členem statutárního orgánu) i tehdy, nebyla-li třetí osoba (adresát právního úkonu) v dobré víře, že jednajícím svědčí zástupčí oprávnění. Jinak řečeno,

dobrá víra třetí osoby v zástupčí oprávnění jednajícího není podmínkou ratihabice podle § 33 odst. 2 obč. zák. Pravidlo upravené v § 33 odst. 3 obč. zák. „pouze“ znamená, že dodatečně neschválený právní úkon neoprávněného „zástupce“ (člena statutárního orgánu) učiněný vůči třetí osobě, která o nedostatku zmocnění věděla, neváže ani zastoupeného (obchodní společnost), ani neoprávněného „zástupce“ (jednajícího člena statutárního orgánu). K tomu – v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 – srovnej obdobně závěry R 37/2020.

[37] Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že dospěl-li odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) k závěru, že smlouva o převodu akcií je absolutně neplatná a „následná jednání účastníků“ (tj. žalobkyně a žalovaného) její neplatnost nemohla od počátku (s účinky ex tunc) zhojit, je jeho právní posouzení věci nesprávné.

[38] Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

[39] Vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je dána také tehdy, rozhodoval-li v prvním stupni věcně nepřislušný soud (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2000, sp. zn. 20 Cdo 840/98, uveřejněné pod číslem 68/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[40] Bez ohledu na to, že občanský soudní řád mezi spory uvedenými v § 9 odst. 2 výslovně nevypočítává spory mezi společníky (členy) navzájem, jde-li o vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl v obchodní korporaci, patří tyto spory i po novele provedené zákonem č. [293/2013](#) Sb. do věcné příslušnosti krajských soudů (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4825/2015, uveřejněné pod číslem 141/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); tento závěr se prosadí i v případech, kdy je podíl představován účastnickým cenným papírem.

[41] Přitom platí, že sporem mezi společníky (členy) navzájem, jde-li o vztah ze smluv, jimiž se převádí podíl v obchodní korporaci, je i spor, v němž se žalobce domáhá vrácení plnění poskytnutého na cenu za převod obchodního podílu proto, že uzavřenou smlouvu považuje za neplatnou (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2053/2008, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4851/2016).

[42] Domáhá-li se tedy žalobkyně po žalovaném v projednávané věci zaplacení 4.500.000 Kč s příslušenstvím coby vydání bezdůvodného obohacení vzniklého žalovanému v důsledku neplatnosti smlouvy o převodu akcií, rozhodují jako soudy prvního stupně soudy krajské.

[43] Rozhodoval-li v projednávané věci jako soud prvního stupně Obvodní soud pro Prahu 9, je řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř.).

[44] Jelikož právní posouzení věci není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem, a řízení trpí výše popsanou vadou, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se zabýval zbývajícími dovolacími námitkami – zrušil rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. a spolu s ním (ze stejného důvodu) i rozsudek soudu prvního stupně a věc postoupil k dalšímu řízení Městskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému k řízení v prvním stupni (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

[45] V další fázi řízení bude soud zejména zkoumat, zda žalobkyně v souladu § 33 odst. 2 obč. zák. dodatečně schválila smlouvu o převodu akcií.

[46] Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za

středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.).

[47] V novém rozhodnutí soud prvního stupně znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

[48] Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud považuje za vhodné k výkladu § 33 odst. 2 obč. zák. doplnit, že k dodatečnému schválení by mělo dojít bez zbytečného odkladu poté, kdy se o jednání, jakož i o tom, že je za ni učinil neoprávněný zástupce (člen statutárního orgánu), obchodní společnost dozví (obecně k počítání lhůty „bez zbytečného odkladu“ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2970/2013). Obchodní společnost se o těchto skutečnostech dozví tehdy, když se o nich dozví některý z členů statutárního orgánu odlišný od člena, který neoprávněně jednal, popř. jiná osoba, jejíž vědomost o této skutečnosti lze přičítat obchodní společnosti (obecně k okruhu takových osob srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4554/2015, uveřejněný pod číslem 9/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[49] Občanský zákoník neupravuje formu dodatečného schválení a volba formy dodatečného schválení závisí na obchodní společnosti. A to i tehdy, kdy zákon pro schvalovaný právní úkon formu stanoví. Vždy však musí být zjevné, že k tomu oprávněná osoba projevuje vůli jménem obchodní společnosti dodatečně schválit určitý právní úkon, učiněný za obchodní společnost neoprávněným zástupcem (členem statutárního orgánu) [srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2494/2016, uveřejněný pod číslem 148/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1883/2003].

[50] Dospěje-li soud k závěru, že uzavření smlouvy o převodu akcií nebylo dodatečně schváleno ani na zasedání představenstva dne 21. 5. 2013 (konaném za přítomnosti žalovaného), ani dohodou o vypořádání, posoudí, zda lze tyto projevy vůle považovat - při aplikaci výkladových pravidel určených § 266 obch. zák. - za projev vůle žalobkyně a žalovaného převést sporné akcie za sjednanou kupní cenu (tedy za smlouvu o úplatném převodu akcií). Nepřehlédne přitom závěry, jež k pravidlům výkladu právních úkonů podle § 266 obch. zák. učinil Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 23. 8. 2018, sp. zn. 27 Cdo 3759/2017 (a tam citovaných rozhodnutích).

[51] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 30. 9. 2017) se podává z části první, článku II bodu 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)